

עקירה במדבר

עקב עלויות המים הגבוהות, ומאחר שהסיוע הממשלתי לא מספק - ייעקרו ברביבים 20 אלף עצים במטעי הזית של הקיבוץ • ויש תגובה ממשרד החקלאות

אריק בשן

זהו אולי מטע הזיתים מהגדולים ביותר בישראל - כ-4,000 דונם של קרקע מדברית צחיחה בנגב, בשטח חים שאין בהם שימוש חקלאי אלטרנטיבי - מטע המושקה במים מליחים, תורם לאיכות הסביבה ומעניק בימים כתיקונם תעסוקה ופרנסה בכבוד לעובדים בענף. אלא שמחזיר מי ההשקיה - מליחים, כאמור - שקפץ ביותר מ-300% בשנים האחרונות, עלול לחרוץ את דינו של הענף לכורת.

זה חודשים מספר מבקשים נציגי מטע רביבים והקיבוץ עזרה דחופה מגורמי ממשל רלי-וונטיים, ומשגרים מכתבים בהם הם מתריעים על אובדן היכולת שלהם להמשיך ולהחזיק את המטע מבחינה כלכלית, לאור העובדה שמחירי המים שולשו מאז שניטעו ראשוני העצים שם (בשנת 1995). מאחר שהבטחות הממשלה לסייע בנושא לא מומשו עד כה, קיבלו ברביבים כיום לאחרונה החלטה דרמטית, לא בלי ממד סמלי - לעקור לאלתר 20 אלף עצי זית.

ההחלטה על העקירה הייתה מיידית, והיא כבר מבוצעת בפועל. בענף הזית של הקיבוץ אומרים שאין ברירה, שכן עלויות החזקת המטע הפכו כבדות ולא משתלמות, גם בתנאים של שנת יכול מוצלח. "מדובר באחד המטעים הגדולים בארץ ובחקלאים מצוינים. נושא ההשקיה ברמת הנגב מורכב ויקר, ולכן המדינה צריכה למצוא דרך לסייע למגדלי הזיתים ברמת הנגב בהוזלת עלויות ההשקיה", אומר מנהל ענף הזית ברביבים, ד"ר עדי נעלי.

עקירת הזיתים ברביבים. "עלייה פנטסטית במחירי המים המליחים" | צילום: מנשה לוי

ראה נצטרך לכרות לפחות את מחצית המטע". זוילי מדגיש כי גם כך רווחיותו של הענף היא גבולית, למרות האיכות והפופולאריות של תוצרת השמן וזיתי המאכל שבאים מכאן, מרמת הנגב. "הבעיה העיקרית", הוא מאשר, "היא העלייה הפנטסטית במחירי המים המליחים, מעל ל-300%. כשהתחלנו באמצע שנות התשעים מחיר קוב מים מליחים היה 30 אגורות, היום 95 אגורות".

פייר באסנינו, משקיע יהודי-צרפתי, משתף פעולה עם רביבים בשיווק תוצרת הזית הנגבי (ומחזיק ב-50% ממניות חברת "בר-נגב"), אך בחברה אומרים שלמרות מסירותו ונדיבותו הרבה - לא יוכל לשמר לבדו מטע של 200 אלף עצים שמועסקים בו, בשוטרף, 20-30 עור בדים, ובימי המסיק מגיע מספרם אף למאה. "בשנתיים האחרונות אנחנו במגע עם אינטנסיביים עם המשרד לפיתוח הנגב והגליל, עם חברת 'מקורות' ועם המועצה האזורית - הכול בניסיון להציל את המיזם החשוב הזה, שיש לו ערך מוסף בכל הפרמטרים", כמעט נאנח זוילי. "אבל אנחנו לא נוכל להמשיך ולהחזיק בו בלי תמיכה".

מדוברות משרד החקלאות ופיתוח הכפר נמסרה התגובה הבאה: "המשרד בוחן אפשרות למתן סיוע בהרכבת זני זית למאכל במקום זית לשמן ברביבים. כעשור האחרון, השקיע המשרד כ-600 אלף ש"ח ברביבים לטובת שיפור ענף הזיתים. המשרד יבחן את האפשרות למתן סיוע בהדברה המשולבת כפי שניתנת לכלל מגדלי הזית ברמת הנגב, לאחר קבלת תוכנית העבודה מרביבים".

קירת אלפי עצים. עד היום, למרות ההבטחות, לא נמצאה הדרך לסייע למטעי רמת הנגב, ולו לשנתיים-שלוש הקרובות, בהן על-פי התחזית צפויה הסובסידיה החקלאית באירופה לרדת. "נראה כי המדבר מתאים בעת הזאת יותר לפזורת הפחונים הברזיים ופחות לזיתים מליחים", מסיימים חקלאי רביבים את מכתבם לשר בנימה אירונית, "וכי המראה של כ-200 אלף עצים בנגב, התורמים לתעסוקה ולסביבה, יישאר בתמונת בלבד".

לדברי גיא זוילי ממושב עולש, יו"ר מועצת המנהלים של מטע הזיתים ברביבים (ששמו המסחרי הוא "בר בנגב") - למרות הזמן הרב שחלף טרם התקבלה כל תגובה מלשכתו של שר החקלאות. "לא קיבלנו שום רבר קונקרטי, גם לא משר החקלאות עצמו. ברור לכולנו שאם לא יקרה שום דבר בשנה הבאה, ככל הנ-

לפני כשלושה חודשים פנו קיבוץ רביבים ורכזי הענף ישירות אל שר החקלאות יאיר שמיר, והתריעו על "אובדן היכולת להמשיך ולהחזיק במטעי הזיתים בנגב". בין השאר נכתב לשר: "כפי שהוצג בפניך ובפני אנשי משרדך מספר פעמים, עלות גידול הזית ברמת הנגב גבוהה ביחס לאזורים אחרים. זאת בעיקר בשל מחירי המים המליחים ובשל הכ"מיות הנדרשות להשקיה במדבר. עלות המים ליחידת שטח ברמת הנגב כפולה מעלויות המים באזורי גידול מרכזיים אחרים בישראל. ראוי לציין כי מחירי המים שולשו מתחילת הנטיעות בשנת 1995 ועד היום.

"אי לכך, ולמרות היעדר אלטרנטיבות חקלאיות למים ולקרקע, אנו נאלצים להודיע בצער כי אין ביכולתנו להמשיך ולהחזיק במטעי, ומייד עם סיום המסיק הנוכחי נתחיל בע-

צרכנות

טוב שמן טוב

כשהמכבים טיהרו את בית המקדש, הם לא לקחו בחשבון שהדורות הבאים יהפכו את השמן לחג של ממש. איך קונים שמן בצורה נכונה וממה להיזהר? צביקה קליין

לקנות רק ממקור אמיין וכן לדעת שאם שמן הזית זול באופן חריג, משהו לא בסדר. כשמוכרים שמן זית ליד הקופות, למשל, לרוב ניתן לקבל מכך אינדיקציה לחוסר אמינות. קילו שמן מיוצר מחמישה קילו בכבישה קרה, ויש כאלו שמנסים לזייף אותו באמצעים נחותים כמו שימוש בשמני זרעים, או שימוש בשמנים שהם למאור והופכים אותם כביכול לשמני מאכל. חשוב להבין כי שמן זית ישראלי הוא הכי טרי והכי בריא מכיוון שהוא לא עובר שינוע או יצוא מעבר לים."

לתעשיית שמן הזית, מפיקים 20 אלף טון שמן ומייבאים 2,000 טון שמן זית. ד"ר עדי נעלי מענף הזית במועצת הצמחים מספר כי "למעלה מ-20% משמן הזית הנמכר בישראל (מרביתו בשמן המיובא) מזויף. ציבור הצרכנים בישראל צורך שמני זית אשר בחלקם אינם ראויים למאכל או נעדרים כל אותן סגולות וערכים תזונתיים המיוחסים לשמני זית, ובמקרים קיצוניים מהווים סכנה בריאותית אמיתית".
4 איך יודעים ממה להיזהר?
"צריך לחפש את תו האיכות של ענף הזית,

מתיהו ובניו אולי לא התכוונו לכך, אבל חג החנוכה הפך במהלך השנים לחג השמן, וזה כולל את כל סוגי השמן, והרבה מהם. סקר שבחן את אפיוני הצריכה ומעמדו של שמן הזית בשוק הישראלי מגלה כי 93% מהאוכלוסייה במדינת ישראל משתמשים בשמן זית, 60% מהם משתמשים בשמן זית באופן יומיומי. וכשלושה רבעים מהאוכלוסייה – 74%, מעדיפים שמן זית ישראלי על פני השמן המיובא. בישראל מגדלים מדי שנה כ-100 אלף טון זיתים

מתאים לבישול, תיבול והשריה. רק שמרו על מינונים. בלי להגזים בכמויות

שמן זית מסוג "כתית מעולה" נחשב לשמן באיכות הגבוהה ביותר

אורך חיי המדף של שמן הזית הוא כשנה אחת בממוצע. על בקבוקי שמני זית איכותיים ניתן למצוא באופן ברור וגלוי את תאריך מילוי הבקבוק

שמן הזית מתאים להסמכת מרקים (במקום חמאה)

שמן זית ישראלי הוא בעל סגולות מרפא: מחקרים מצאו כי יש בשמן זית יש חומר אנטי דלקתי וויטמין E - ובשל כך הוא מצעיר את הגוף ובריא לעור

הוא גם מאזן את רמת לחץ הדם והכולסטרול ומונע התקף לב ומחלות רבות, כמו סרטן המעי הגס וסרטן השחלות

האזוניים כואבות? ערבבו שמן זית עם חומץ בן יין וטפטפו לתוך האוזן

כבישה קרה שומרת על האיכויות התזונתיות והבריאותיות של השמן. כבישה חמה וזיכוכן השמן פוגמים באיכותו

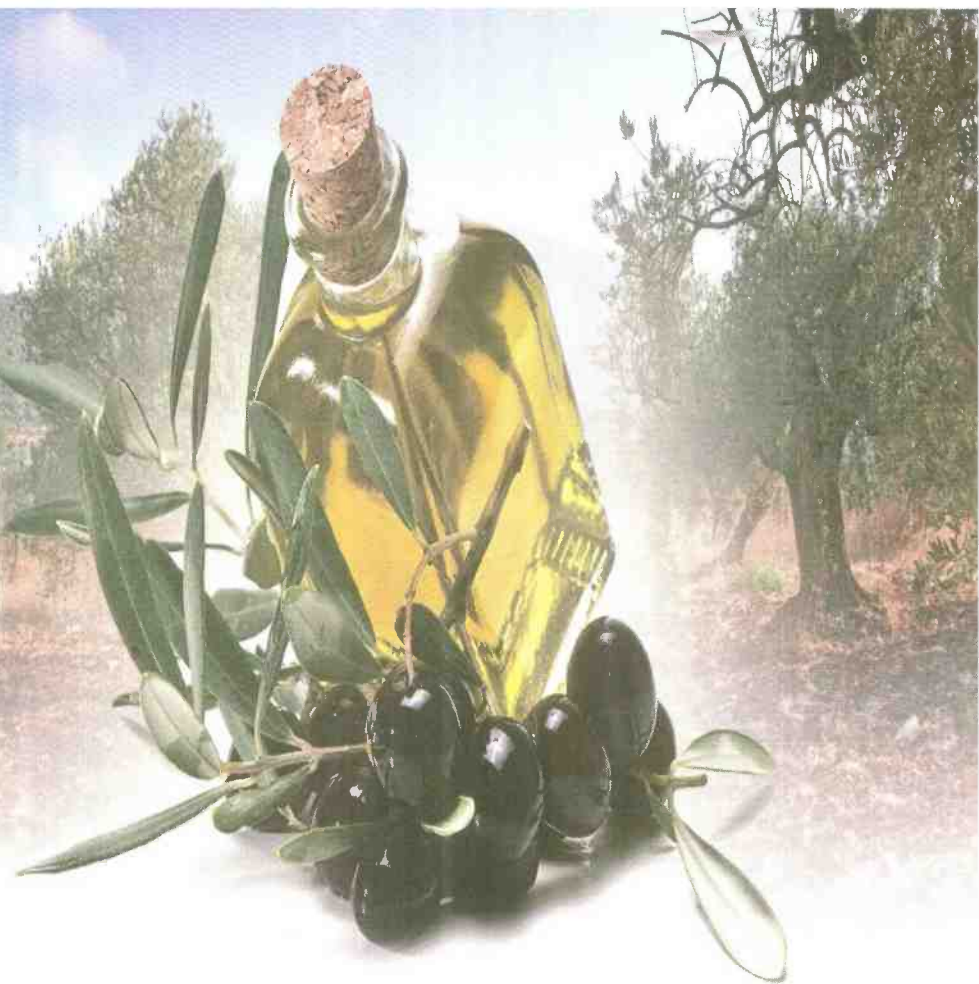
יש להקפיד כי שמן הזית יהיה בעל חמיצות של עד 0.8%. ככל שהחמיצות נמוכה יותר, השמן איכותי יותר וחיי המדף שלו ארוכים יותר

למרות אגדות אורבניות שונות, צבע השמן אינו מעיד על איכות שמן הזית, אלא על דרך הפקתו

שמן זית ישראלי עמיד בטמפרטורות גבוהות ומצוין גם לטיגון. בניגוד לאגדות, העשן היוצא מהשמן החם אינו מעיד על פגיעה באיכותו

המאבק על עצי הזית

העצים. הערבי, בעליו של המטע, לא עשה כל ניסיון לקטוף את הפרי מהענפים הגזומים. וגם זה עוד לא הכל.

זמן-מה לאחר הארוע שב החוקר היהודי למטע היכרות, ונדהם לראות את ההזנחה הבולטת שהיתה שם בכל פינה. הענפים הגזומים לא פונו, והם שכבו על הקרקע, יבשים לחלוטין. המטע לא עושב, לא נחרש, וכמובן שלא הושקה. כל המטע נראה מוזנח לחלוטין. ואולם את ההפתעה הגדולה ביותר נתנו העצים היכרותים, שכולם גדלו מחדש עד כמעט לגודלם המקורי, עם כל הנוף הירוק מסביב.

כל זה לא מנע מאחד מבעלי המשרות הבטחוניות הבכירות במדינה להכריז כי "הוא יודע מי כרת את הזיתים מקרב המתנחלים אך אין לו הוכחות ולכן יש להכניסם למעצר מינהלי". הבכיר לא הסתפק בכך והודיע שהוא מעונין להרוס את הגבעה בה יושבים המתנחלים ש'עקרו אלפי עצי זית במטעי הפלשתינים בסביבה'. ואכן, מספר ימים לאחר הארוע, פשטו השב"כ והמשטרה על הגבעה, חיפשו את הכלים שבהם בוצעה היכרותה, ולא מצאו. בדרך הם עצרו שני תושבים, שהובאו אזוקים בידיהם וברגליהם להארכת מעצר, ולאחר 4 ימים שוחררו...

מאבק של ממש

וזה רק דוגמא אחת לארועים הכעורים המתרחשים בשנים האחרונות בעונת המסיק. המאבק המתפתח בין הכפריים הפלשתינים ואוהדיהם מהשמאל הישראלי, ובין מתיישבי יהודה ושומרון, הוא למרבה הצער מאבק של ממש. והאמת, שלא בטוח כלל שמדובר במאבק אמיתי, ויתכן בהחלט שחלק ניכר מן העובדות כפי שמנסים לצייר אותן, כלל לא התרחשו, וה'מלחמה' האמיתית מתחוללת באמצעות התקשורת, ואנשי השמאל הקשורים אליה. גם אם פה'ושם מצליחים במשטרת מחוז ש"י ללכוד יהודי שבמכוניתו כמה ענפי זית, אי אפשר להסיק מכאן שכל המתיישבים הם כורתי עצים.

וכמה אבסורדי הוא הדבר, שגורמים בצד השמאלי של המפה בישראל מציינים את המאבק כהפגנת-כוח של... שוחרי השלום. שהרי אין לך סמל-לשלום יותר מענף של זית, המצוי בפי היונה... מה שגם הם לא מבינים היא העובדה הפשוטה, שהבעיה אינה נעוצה לא בעצי הזית, וגם לא ביוני השלום. במקום עצי הזית שנעקרו, אם נעקרו, אפשר לטעת חדשים; אבל לא כל כך קל יהיה לחסל את ענף הזית בארץ ישראל. מאידך, אם מאבק שכזה, על לא-כלום לכאורה, יוצר מכנה משותף של גורמים מובהקים בימין ובשמאל,

תזמון מדויק?

בואו נעזוב את פרטי המייגעים של התחקיר, שהוכן בקפידה, ונלך רק לפרט אחד. עינבוס הוא כפר קטן ונידח-יחסית, שאינו מחובר לאף כביש ראשי בשומרון. באותו בוקר שבו התרחש הארוע, שהו בכפר זה יותר מ-50 פעילי שמאל, עיתונאים ישראלים וזרים. היש הסבר יותר מציאותי מזה שכל אלה הגיעו לכפר על פי תזמון מדויק עם בעליו של המטע, שפשוט תכנן את כל ההצגה מראש, והזמין את כל העיתונאים ופעילי השמאל?

בית בד עתיק [צילום: משה מיכאל צורן]

איך אפשר להאמין לגירסתם המגוחכת של בעלי המטע הטוענים שכל העיתונאים והצלמים שהיו במקום, יחד עם הציד המקצועי שלהם, הגיעו כדי לסייע להם במסיק?... כיצד יתכן שדווקא באותו יום, ודווקא בשני המטעים של בעל-הבית הוא, שהו כל כך הרבה צוותי צילום והסרטה, וברגע שהערבי ראה שהעצים 'נגזרו', החל להשתולל ולצעוק, ולהצטלם...

אבל בכך לא נסתיימה העלילה. בכריקה שביצע האיש מהישוב יצהר התברר שהעצים כלל לא נכרתו. הם גזמו, ונתרו כגובה שבין 1.2 לשני מטרים. תופעה נוספת בלתי מוסברת היתה, כי לאחר הגיוס נותר כל הפרי על

רים ביישובים הסמוכים. שרשרת הגינניים בתקשורת הישראלית, ולא פחות מכך גם בקרב הפוליטיקאים, לא איחרה לבוא. "תופעה מרתית-הדם של התעללות בפלשתינים", "הם אינם יכולים עוד לומר כי ידיהם לא שפכו את השמן הזה", "גיאת ההריגה של הזיתים הטבוחים", "מי שממאס את דמותה של ישראל בעולם הם בעיקר אלה שמייצגים את התרמית המרושעת והחומסת", "סתם ברוטליות לשמה, ונדליוס לשם ונדליוס". אלו, ורבות שכמותן, היו הכותרות שראו אור באותו יום בתקשורת הישראלית. בין הבאים באותו בוקר למטעי הזיתים של הכפר עינבוס, לאחר פרסומו של הארוע, היו

משה מיכאל צורן

עצי הזית והשמן הוץ הנוסף מהם, הקשורים כל-כך לימי החנוכה, עומדים מזה שנים גם במרכז המאבק בין ישראל לפלשתינים בכל מה שקשור לשליטה על אתרים ביהודה ושומרון. ככל שהדבר יראה אבסורדי, מי שהצליח להוכיח שמטע זיתים במקום פלוגי, ניטע על ידו, והעצים בבעלותו, יהיה לו אחר כך הרבה יותר קל לשכנע גם את הגורמים השיפטיים שיסכימו עם בעלותו על המקום.

זה, הרי, מה שקרה בשבוע שעבר, במאבק בין השר הפלשתיני זיאד אברעיץ לכוחות צה"ל, ליד היישוב היהודי עדי עד' בשומרון. בשל האסטרטגיה המרובה ומיקומו החיוני של יישוב זה, הוא עומד כמו 'קוץ בגרון' להנהגה הפלשתינית, הפועלת מזה זמן בהתנהלות משפטית, ומקווה לסלק את המתיישבים מהגבעה הגבוהה, המשקיפה אל פני רמאלה. משהגינניים המשפטיים לא צלחו, הגיע אברעיץ וקבוצה גדולה של פלשתינים אל היישוב, והתקרבו עד כדי עשרות מטרים מהגדרות המקיפות אותו, ובידיהם... שתילים רכים של עצי זית, אותם ביקשו לנטוע במקום, כדי להוכיח את בעלותם עליו. בשלב זה התפתח המאבק בינו למפקדי צה"ל, עד להתמוטטותו של אברעיץ.

מלבד הנס שארע לפני חנוכה, שהארוע לא התפתח לכדי התקוממות ארצית, כפי שאולי רצו ברשות הפלשתינית, יש בארועים אלה המתרחשים תמיד בעונת המסיק העכשווית, כדי לקומם כל מי שארץ ישראל, ונופיה ומטעיה, חשובים לו. העונה שלפנינו היא אחת התקופות הנוסטלגיות בנוף הטבעי של ארץ ישראל. עונת מסיק-הזיתים מתאפיינת בהר מיוחד במינו, שהותירה טעם טוב, לא רק של הזית, אלא של שיפעה וטובה של ארץ ישראל כולה. תיאורי-הזי שכללה התפרסמו לכל אורך שנות ההיסטוריה היהודית בארץ, והפכו לחלק מנופם של איזורי החקלאות בהם גדלים כרמי הזית.

לא זה מה שקרה ליד הכפר הערבי 'עינבוס' הממוקם במורדות היישוב 'צהר', ושתי גבעות גבוהות, מיושבות ביהודים, תוחמות אותו ממזרח. כשסירתו שם לפני כמה שנים בעקבות ארוע בטחוני נוכחו לראות, שמדובר באחד המקומות היפים ביותר בשומרון. הנתונים שנפרסו להלן לא יהיו פסטורליים במיוחד.

באותו בוקר 'נכרתו' במטעי הזיתים של הכפר עינבוס לא פחות מ-255 עצים. ומדוע הצבנו את המלה 'נכרתו' במרכאות? — כי כלל לא בטוח שהם אכן 'נכרתו', במובן הפוגעני של המלה. האצבע המאשימה שוגרה מיידית לעבר המתיישבים היהודיים המתגור-

גם כמה מראשי המתיישבים ביצהר, וביישו-בים נוספים. הם ביקשו לדעת אחת ולתמיד האם באמת הם — או 'נוער הגבעות' שלהם — אשמים במה שמתרחש, והאם אכן כמה 'נערי שוליים' מחבלים בכרמי הזיתים של הפלשתינים, או שמה מדובר בעלילה זדונית, שאין מאחריה מאומה.

כיון שהמתיישבים הללו יודעים פרק בענייני גידול זיתים, הם הבחינו מיד עם בואם שהעצים לא 'נכרתו', וגם — הפרי נשאר על הענפים... הם רשמו, צילמו, תיעדו, ואחר כך שיגרו למקום את אחד מנאמניהם שיערוך תחקיר מקיף, ויפרסם את נתוני-הוא. והנתונים, נתוני-האמת, לא איחרו לבוא.

התקשורת שדיווחה על הארוע בו התמוטט השר הפלשתיני אבו-עין, לא התאמצה להדגיש שהוא היה בדרך לנטיעת עצי זית ליד היישוב 'עדי עד', כדי להוכיח את בעלותו על הנקודה האסטרטגית שליד רמאלה ■ מדי שנה, בתקופת המסיק, מתעורר מחדש המאבק בנושא זה עם התושבים הערביים ביו"ש, וכמה אבסורדי הוא, שדווקא בימי החנוכה, בהם שמן הזית הוא אחד ממאפייני הנס שנעשה לאבותינו, מציירים גורמי שמאל בישראל את המאבק כהפגנת-כוח של... שוחרי השלום, שהרי אין לך סמל לשלום אמיתי, כפי שמובא במקורות היהדות, יותר מענף של זית ■ זירת המאבק בין הכפריים הערביים ובין המתיישבים היהודיים בשאלה מי פוגע, אם בכלל, בעצי הזית, לא נחקרה מעולם ביסודיות על ידי שום גורם, ולמרות זאת – כל אימת שמתגלה מטע כרות של עצים, ממהרת התקשורת לפרסם שידם של המתיישבים היהודיים במעל ■ אולם, בבירור שערכנו השבוע נודע, כי בחלק גדול מן המקרים מדובר בסך הכל בגיזום העצים מלמעלה, ולא בכריתת הגזע, מה שמוכיח למעלה מכל ספק שמדובר בגיזום שנעשה לצורך חיזוק העץ, ולא ידם של המתיישבים במעל, אלא של מישהו המנסה להרוויח מכל הכיוונים; גם לחזק את העץ, גם לקבל פיצויים מהמשלה, וגם להאשים את המתיישבים ■ במקביל, גם ביישובים היהודיים מתבצעת כריתת עצים במטעי הזיתים, והמגדלים היהודיים מספרים ל'המודיע', על האבטחה שמקבלים המגדלים ה...ערביים מפני הנזקים שגורמים להם היהודים

המסיק

100 עצי זית, אינם דבר פשוט. אבל המתיישבים בדרום הר חברון לא קיבלו את העדות על 'שני מתנחלים אופייניים' שנראו משוטטים באיזור, שכרתו את הכרם. הם ביקשו לבדוק את הדבר בעצמם. כיון שהכרם נמצא סמוך ל'מעון', יצא אחד החברים לשטח, וגילה לתדהמתו כי גם במקרה זה, בדמיון מדויק לארוע בכפר 'עיןבוסי', העצים היו גזומים רק מלמעלה, ולא כרותים מהשורש, מה שמגלה שהמטרה שעמדה לנגד עיניו של מי שעשה זאת, היתה לשמור על העץ כדי שיוכל להניב פירות בשנה הבאה... עדי ראייה מיישובי הסביבה אף דיווחו שמדובר במטע שלא הניב בשנה זו יבול כלשהו.

גם במשטרת מחוז ש"י אישרו את הפרטים הנ"ל, שהעצים אכן נגזמו רק בענפיהם מלמעלה, ולא מהשורש, מה שמוכיח כמעט בוודאות כי הערבים ביקשו להעליל עלילות שווא על המתיישבים, ולקבל פיצויים על ה'נזק' שנגרם להם. אין צורך להיות אגרונום מומחה כדי לדעת שעץ הזית הכרות יתן בשנה הבאה תפוקה כפולה.

גם במקרה זה אפשר לדבר כמעט בוודאות על כך שניסו לטפול על המתיישבים האשמות שווא, שהרי איזה ענין יש לתושבי 'מעון' או 'סוסיא' לקטוף כמה ענפים מחלקיהם העליונים של עצי הזית של שכניהם הערביים? אבל יש באמתחתנו מקרה נוסף שהיה בכפר סאלם שליד שכס, וגם הוא עורר את אמת הסיפיים, עד שבא אגרונום בכיר וקבע את ההיפך.

האגרונום קבע את ההיפך

בתנועה הקיבוצית יש מה שנקרא 'האגף למשימות לאומיות'. אחת ממטרותיו ה'לאומיות' של אגף זה היא לגייס מתנדבים יהודיים מהקיבוצים כדי לסייע לערביי השומרון בעבודת האדמה, מול 'התנכלויות המתנחלים'. מתנדבים אלה מגיעים, כבר אמרנו, בעיצומה של שבת קודש אל חלקות הזיתים של הערבים ו'שומרים' עליהם מאימת המתיישבים. בשבת אחת הזמין ראש הכפר סאלם כמה מראשי המחלקה ההיא לסייר באיזור. הללו שבו מהסיור בטענה ש'בחדש האחרון כרתו המתנחלים 300 עצי זית'.

המתיישבים לא הסכימו עם הקביעה הזו, והביאו את דעתו של האגרונום המומחה, משה רפואה, שקבע באופן חד משמעי שכריתת גזעי הזיתים מעידה כי הפעולה נעשתה באופן מבוקר, כנהוג מדי כמה שנים. האגרונום רפואה קבע, שכריתת שכוז נעשית על מנת לחזק את העצים, וניתן להניח כי הפעולה נעשתה בשל יבול הזיתים המצומצם.

הניצבים אלה מול אלה, תארו לכם מה יהיה במאבקים האמיתיים...

וכמו בכל המאבקים שהיו כאן במהלך השנים בין מתיישבי יש"ע ושכניהם הפלשתינים, נרתמים אנשי השמאל הישראלי, ובמהלך שיש בו עוגמת נפש עצומה לכל שומרי-השבת, הם באים בעיצומה של שבת קודש ומחייצבים לצידם של הערבים, ומצהירים שמטרתם היא 'לשמור' על תושבי הכפרים הערביים מפני ידיהם של המתיישבים היהודיים, 'המעוניינים לעקור כל חלקה טובה'.

הפגיעה בעצי הזית מהווה לכאורה פגיעה אנושה בפרנסתם של הפלשתינאים הכפריים, שרבים מהם מתבססים על ענף זה. ארגוני 'יש דין' ו'בצלם' מדווחים, כי מורגשת התגברות של תופעת החבלה הישירה בעצים. בסך הכל נעקרו בשלוש השנים האחרונות 2,400 עצי זית בארועים ה'מיוחסים' למתנחלים. עם זאת, מהסיכום השנתי שערך מחוז ש"י במשטרה, תחת הכותרת "ארועי המסיק", עולה, כי בשנה החולפת חלה ירידה במספר הארועים שבהם פגעו מתנחלים במטעי זיתים של פלשתינאים.

במאבק המזור הזה, או יותר נכון: בשאלה האם אכן המתיישבים הם אלה שעוקרים את עצי הזית במטעים הערביים, התשובה אינה ברורה כלל וכלל. ולפני שנגיע אל המסקנה, שתלוי את מי שואלים, צריך להבהיר, שעצם העובדה שלא במשטרה, לא בצבא, לא במינהל ולא בשום גוף חוקי אחר האמור לשמור על הסדר ביהודה ושומרון, לא הצליחו עד עתה כמעט באף מקרה לעלות על עקבותיהם של 'כורתי העצים', אומרת דרשני.

נתונים 'מתבקשים'

והנה לפנינו ארוע נוסף, ממנו אפשר להסיק מסקנות על המסיק... התקשורת דיווחה על כ-100 עצי זית בכרם זיתים פלשתיני בדרום הר חברון שנגדעו בידי אלמונים. כדי לאמת את הגירסה שהמתיישבים היהודים ביצעו את המעשה, שודרה כבר באותה ידיעה 'הוספה חשובה' שמטע הזיתים שוכן בצמוד לכביש 317, האסור לנטיעת פלשתינאים. ואם כן, מי הוא זה ואי זה הוא המסוגל לבצע את המעשה, אם לא המתיישבים...

בידיעה צויין עוד, שכביש זה משמש לגישה להתנחלויות דרום הר חברון – סוסיא, בית יתיר, מעון וכרמל. שוטרים ונציגים של המינהל האזרחי באו מיד למקום, וגבו עדות ראשונית מבעלי הכרם. וכמובן, בצמוד לידיעה על השחתת הכרם בדרום הר חברון, צורפו עוד כמה נתונים 'מתבקשים', כמו למשל שיבשנה האחרונה היו עשורת מקרים של פגיעת מתנחלים בכרמי זיתים של פלשתינאים, עם נתונים מהשטח.

בתקשורת כאילו אנחנו מתנכלים אליהם, בעוד שההתקפות והגניבות המכוונות מצד הערבים על החקלאות היהודית שלנו, עוברות בשקט, ללא כל תגובה ראויה."

הנזקים במטעים היהודיים

גם ב'משק אחיה' נגרמו נזקים חמורים על ידי מוסקים פלשתינים. בדרך למסיק גרמו הערבים נזקים לעצים וגנבו מהפירות שעל העצים. הנזק העיקרי נגרם לגדרות על ידי עקירה וכיפוף של עמודי הגדר, חיתוך והעלמת חלקים. עובדים ב'משק אחיה' סיפרו, כי זיהו את המוסקים הפלשתינים כשבידיהם שקיות מליאות כשהיו בדרכם לשטח שלהם, ויריעה שמשמשת לאיסוף הפרי שהושארה במטע. 'הצבא והמשטרה משקיעים כוחות גדולים מאוד לאבטח את מסיק הערבים, ובאיזור שלנו לבד יש שני ג'יפים ו-10 חיילים במשך שבוע ימים, ולעומת זאת אין אבטחה על המסיק שלנו', הם טוענים.

את רצונם של הערבים לפגוע בייצור השמן על ידי עמיתיהם היהודיים, אפשר להבין גם דרך העובדה, שההצלחה אינה מאירה את פניה ליצרני השמן הערבים, והמצליחנים הם מיעוט שבמיעוט מתוך כלל היצרנים הערביים, שאינם מספקים את הסחורה. כל זאת, בניגוד גמור למה שהיה עד לפני שנים אחדות, כאשר ענף גידול הזיתים לשמן ולמאכל היה נתון בידי מפעלים קטנים לעצירת שמן וכבישת זיתים שהוקמו ביישובים ערביים, בעיקר באיזור המשולש.

המאבק על ענף הזית, ובאמצעותו גם על ענף ייצור השמן, יובן עוד יותר כאשר נדע שהעיסוק בענפים אלה לא היה רק בגלל הצד הרווחי שבהם, אלא גם מפני הסמל שהיה בהם בשמירה על האדמות החקלאיות של הערבים, ואת התנגדותם העיקשת בפני כל מי שניסה לנשל אותם מאדמות אלו שעדיין נשארו ברשותם.

ואולם, כאשר ניכרה בשנים האחרונות התדרדרות נוספת במעמדו של ענף גידול הזיתים אצל הערבים, הם אינם מוכנים להשלים עם כך, וזו הסיבה העיקרית ליצירת המאבק עם המגדלים היהודיים. הסיבות לאי-ההצלחה בענף השמן הערבי, נעוצות בין היתר במחסור בכוח עבודה בגלל התפרקות התא המשפחתי המסורתי, הידלדלות משאבי הקרקע, וחלוקת השדות לחלקות קטנות בין מספר רב של יורשים. בחלקה קטנה קשה, כמובן, לגדל גידולים רווחיים של ממש או להימנע מהפסדים.

המצב הוחמר עד כדי כך, שמומחים ערבים בתחום החקלאות ובענף הזית בפרט, ערכו כינוס שבו השתתפו מגדלי זיתים ערבים מהגליל, מהמשולש ומהנגב. אל הכינוס הגיעו דיווחים עדכניים על כך, שחקלאים ערבים מוותרים על גידול זיתים, ומשמידים מטעים מסורתיים בני עשרות ומאות שנים. יוזמי הכינוס טענו, שחקלאים ערבים נוטשים את הענף ופונים לענפים אחרים, רווחיים יותר. יצרני השמן הערביים נתקלים בקשיים לשווק ונאלצים להתחרות בתוצרת של מגדלי זיתים יהודיים, המאוגדים בקבוצות ואיגודים, או ביבוא שמן זית מאירופה (בעיקר מספרד), ובנוסף על כך – הם מתקשים למכור זיתים לחברות השימורים.

כל זה נחשב כבר כ'הפסד גדול מדי' עבור היצרנים הערביים, שאינם מוכנים להתכופף מול המגזר היהודי, ונאחזים בשארית כוחותיהם במזבזח הזית שלהם, אפילו יהיה זה במחיר עלילה מרושעת נגד המגדלים היהודיים.

וזו בדיוק הסיבה שהפלשתינים טוענים ש'המעשים הברוטאליים נועדו לחסל את מקור פרנסתנו', בעוד שהמתיישבים מוחים נגד ההסתה העלילתית הזו, ומביאים ראיות מחץ שה'עבודות' במטעי הזיתים בוצעו על ידי הערבים בעצמם, כדי לזכות בפיצויים, או סתם כדי להסית נגד המתיישבים.

הטענות של בעלי המטעים הערביים מופרכות כמעט אחת לאחת, ומנגד מתבצעים מעשי-השחתה של ממש בשטחי המתיישבים היהודיים. ארו בן-סעדון, מהיי-שוב רחלים ליד שילה, המחזיק בחוות ענק, מספר לנו על השחתה פרועה של למעלה מ-50 עצי זית במטעים שלו, כאשר הערבים כרתו ענפים ופגעו בגזעי עצים רבים.

ארו בן סעדון: "כאשר הגענו למטע למסוק את הזיתים, גילינו למעלה מ-50 עצים שנמסקו בברוטאליות. לא נשארו זיתים על העצים, ועל הרצפה נשארו שקי זיתים מכב עם כיתוב בערבית, וזיתים פזורים בכל השטח. הערבים שגנבו את הזיתים לא הסתפקו בזה, אלא שברו ענפים, משכו אותם בברוטאליות והשחיתו עצים רבים. מדובר בנזק של

זיתים בשוקיה של ארץ ישראל

עשרות אלפי שקלים ובפגיעה קשה במטע."

ארו מספר ש'זו לא הפעם הראשונה, וגם לפני כן פגעו ביותר מארבעים עצים באותו איזור. לפני כמה שנים הטמינו 3 מטענים בכרם הענבים שלנו בהר ברכה, ורק בנס לא נפגענו. עקירת עצים, גניבות זריקת אבנים על חקלאים, הם כבר לא מחזה נדיר, לצערי. מדי שנה בעונת המסיק אנחנו סובלים מהתקפות ומגניבות הן מצד ערבים והן מצד אנרכיסטים ופעילי שמאל מכל העולם. לא יתכן שליד הבית שלי ברחלים, ערבים מוסקים זיתים בשקט ללא שום הפרעה, ועוד תוקפים אותנו

בקבוקי שמן

המטע בעינבוט, שהוזכר בתחילת הדברים, נטוע אף הוא על אדמות מדינה, וכדי לבנות את גדר ההפרדה עקרה ישראל למעלה מ-50,000 עצי זית, ללא פוצה פה ומצפצף.

מאבק-שליטה

אין ספק שחלק מהמאבק בעונת המסיק נערץ גם ברצונם של הפלשתינים להוכיח שהם עדיין שולטים בענף ייצור השמן. שכן, אם עד לפני כמה שנים היה ענף שמן הזית נתון כמעט בלעדית בשליטת בתי הבד הערביים, בשנים האחרונות חל מהפך של ממש בענף זה, ומאות בתי בד יהודיים מוקמים בכל פינה, גם על ידי אנשי עסקים שנטשו משרות יוקרתיות ומבטיחות לטובת העיסוק בזיתים.

כהכנה לכתבה זו, הצלחנו לעלות על עקבותיהם של כמה מבעלי בתי הבד היהודיים, שאיוו להם למטרה לגאול את

בשנה שכזו מנצלים בעלי עצי הזית את התקופה לדילול העצים.

אופן הכריתה, כך עולה מהתמונות שצולמו ופורסמו בתקשורת, מוכיח, כי מי שכרת את העצים עשה זאת בגובה המתבקש כדי שלא לפגוע בעצים. אין עץ שנעקר במלואו, והכריתה בוצעה רק בחלקיו העליונים, מעשה התואם את מגמות הדילול התקופתי, קבע רפואה.

רפואה אומר עוד, כי בתקופה זו נוהגים הערבים, בעלי העצים, לישון במהלך הלילה בשדה על מנת לנצל את כל שעות האור למסיק. כיון שכן, תמוה מאוד לשמוע שלא היה איש בשדות בשעת עקירת העצים על ידי ה'מתנחלים', כביכול. יתירה מכך; האיטום נגד העוקרים מתייחס לשטח גדול של עשרות דונמים, בה-בשעה שקיימת רק עדות אחת לגבי המעשים, למרות שכאמור, אמורים היו כפריים רבים להיות נוכחים במקום במהלך הלילה כולו.

הגדרתה המקצועית של הפעילות האגרונומית בעצי הזיתים, קריה 'שנטוע', דהיינו שדרוג הנטיעה, ומתן אפשרות לעץ לצמוח מחדש, ולהרבות את פריו. פעולה זו נעשית בעיקר על ידי גיוס חלק מענפיו העליונים. כאשר מגיעים אל מטעי הזיתים אודותם נטען שהמתיישבים פגעו בהם, ורואים שבעצם רק החלק העליון נעלם, הרי שהמסקנה החותכת צריכה להיות, שבמקום להאשים את המתיישבים, יש לחקור ביסודיות את מגישי התלונות, על מנת לוודא שלא מדובר בהאשמות-שווא.

מגנים בתוקף

במועצת יש"ע מצהירים מפורשות שהם מגנים בתוקף כל פעולה אלימה ובכללה פגיעה ברכוש, אך אם מדובר בפרובוקציה פלשתינית, בשיתוף גורמי השמאל הקיצוני, הרי שזו עלילה זדונית. יש סימני שאלה רבים מדי, הן בזירה, הן בנסיבות, והן באופן החקירה, אומרים במועצה. יצרן, שגם אנשי אלון מורה, הישוב הסמוך לכפר סאלם, הדגישו חזרו-והדגש כי אין להם כל קשר לארוע זה, המסתמך כאמור על עדות של ערבי בודד, וכי הם מגנים מעשים אלו בכל תוקף. מאידך, ארגון 'יש דין' טוען, שבדין ראיות על פגיעה של יהודים בערבים, שנועדה להרחיק את החקלאים הערביים מאדמתם, ובהם הכאת רועי צאן, הסגת גבול והשתלטות על האדמות עצמן. בכפר סינגיל, כך אומרים ב'יש דין', התרחשו כמה מקרים של ישראלים חמושים שהתנכלו להם, כשהתקרבו לאדמתם. 'למזלם', הם הותקפו בנוכחות חיילים.

על פי נתוני האו"ם, גדלים בשטחי הרשות הפלשתינית 9 מיליון עצי זית, שתוצרתם מהווה 22% מסך התוצרת החקלאית הפלשתינית. לטענת הערבים, בכל כפר היו כמה בתי בד שסיפקו את פרנסתם של הערבים, ואילו בשנים האחרונות הם נסגרים אחד לאחד, ורק בודדים מצליחים לשרוד. אלא שב'מטע ארץ ישראל' מצינים בפנינו, שביהודה ושומרון יש רק כ-2.5 מיליון עצי זית, והמינהל האזרחי, אשר מנסה להילחם בתופעה של השתלטות על אדמות המדינה באמצעות נטיעות פרטיות, עוקר בעצמו מדי שנה כ-3,000 עצים, וגם זו טיפה ביס הסגות הגבול של הפלשתינאים לקרקעות המדינה.